

Наукові праці КНТУ. Економічні науки, вип. 17 – Кіровоград: КНТУ, 2010 – С. 234-239.

2. Гринкевич С.С. Формування і розвиток ринку праці в Україні, напрми його регулювання / С.С. Гринкевич, О.І. Кавуза // Збірник науково-технічних праць. – Львів: НЛТУУ. – 2006, вип. 16.3. – С. 175-180.

3. Левчук Ю. С., Аналіз стану і основні тенденції розвитку ринку праці України / Ю. С. Левчук // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – № 4(8). – С. 87-92.

Надійшла 12.10.2010

УДК 631.15:330.341.1

А. А. ВЫСОЦКАЯ

Луганский национальный аграрный университет

ИННОВАЦИОННЫЙ АСПЕКТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АГРАРНОГО РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ В МЕЖДУНАРОДНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО

У статті проведений аналіз проблем інноваційного розвитку національного аграрного сектора і визначені шляхи їх подолання в контексті світових інноваційних трансформацій.

In the article the analysis of problems of innovative development of national agrarian sector is conducted and the ways of their overcoming are certain in the context of world innovative transformations.

Ключові слова: ресурсний потенціал, інноваційна діяльність, інтеграція, продовольча безпека, фінансування.

Постановка проблеми. Глобализация мировой экономики и интеграция Украины во Всемирную торговую организацию (ВТО) требуют перехода отечественного аграрного производства на качественно новый уровень хозяйствования. Одной из первоочередных задач аграрной сферы является обеспечение эффективности использования ресурсного потенциала и повышение конкурентоспособности отечественных аграрных предприятий. В свою очередь, повысить конкурентоспособность украинской сельскохозяйственной продукции невозможно без внедрения инноваций. Только с помощью инновационного развития можно быстро и эффективно трансформировать сельскохозяйственное производство, стимулировать малое и среднее предпринимательство и одновременно обеспечить выход на мировой уровень, что чрезвычайно важно для нашего государства с его огромным аграрным потенциалом.

Анализ исследований и публикаций. Проблемам инновационного развития аграрного сектора экономики учёными-аграрниками всегда уделялось много внимания. Данной тематике посвящены научные труды С.А. Володина, П.А. Лайко, В.Я. Месель-Веселяка, П.Т. Саблука, М.Я. Демьяненко, М.Х. Корецкого, Куласц М.М., О.И. Дация, В.С. Шебанина и многих других. Однако разработка механизма инновационных преобразований требует дальнейших исследований, направленных на эффективное использование аграрного ресурсного потенциала в условиях интеграции Украины в международное экономическое пространство.

Формирование цели статьи. Исходя из этого, целью статьи является анализ проблем инновационного развития национального аграрного сектора и определение путей их преодоления в контексте мировых инновационных трансформаций.

Основной материал исследования. Интеграция Украины в международное экономическое пространство требует высокого уровня развития аграрного сектора, для реализации этого наша страна обладает огромным ресурсным потенциалом. Во-первых, Украина относится к числу наибольших по территории государств Европейского континента, имеет достаточно благоприятные климатические условия для производства большинства сельскохозяйственных культур. Верхний слой грунта представлен различными типами высокопродуктивных чернозёмов, которые занимают 44% общей площади (или 6,7% мировых запасов). Кроме того, наша страна располагает не только прекрасным природным потенциалом, но и с учётом человеческого фактора, мощным научным, образовательным и кадровым потенциалами [1, с. 3]. В подтверждение потенциальных возможностей нашей страны в аграрном секторе свидетельствуют данные таблицы 1, где приведены показатели производства основных видов сельскохозяйственной продукции в 90-х годах прошлого столетия в некоторых странах Европы [2, с. 122].

Таблица 1

Производство основных видов сельскохозяйственной продукции на душу населения, кг

Продукция	Великобритания	Италия	Франция	Украина	Место
Зерно и зернобобовые	405	295	1058	1033	2
Картофель	121	42	85	378	1
Мясо	66	63	112	86	2
Молоко	262	204	519	469	2
Сахар	22	28	67	118,6	1
Масло	2,5	1,3	9,2	8,5	2

Как видно, среди рассматриваемых стран Украина занимала лидирующие позиции по производству картофеля, сахара, незначительно уступая Франции в производстве молока, масла, мяса, зерна и зернобобовых.

За годы независимости в связи с непродуманным во многих случаях реформированием для Украины характерен значительный спад показателей, что отбросило экономику нашей страны на много десятков лет назад. Современное состояние аграрного сектора плачевно – истощается почва, изнашиваются основные средства, катастрофически стареет техника, теряется генетический потенциал в растениеводстве и животноводстве, проявляется ресурсная и финансовая несбалансированность. Всё это отразилось на жизненном уровне населения нашей страны, о чём наглядно свидетельствуют данные таблицы 2. Все рассматриваемые виды продуктов питания (за исключением масла), в 2008 году имеют значительно меньшие показатели потребления по сравнению с 1990 годом. Установленные рациональные нормы потребления по мясу и мясопродуктам, молоку и молочным продуктам, а также картофелю не достигнуты.

Таблица 2

Потребление продуктов питания в Украине (на одного человека в год, кг)*

Продукты питания	1990	1995	2000	2003	2006	2008	Рациональные нормы ¹
Мясо и мясопродукты	68	39	33	34,5	42	51	80
Молоко и молочные продукты (в пересчёте на молоко)	373	244	213	226	235	213	380
Сахар	59	32	37	36,4	39	40	38
Масло	11,6	8,2	9,4	11,3	13,5	15	13
Картофель	131	124	135	138	133	114	124
Хлебные продукты	141	128	125	124,5	123	114	101

*Сельское хозяйство Украины. – К.:Госкомстат Украины, 2008.

¹ Утверждено постановлением Кабинета Министров Украины от 14.04.2000 г. № 656.

Безусловно, для получения высоких урожаев требуемого качества, что прямо воздействует на продовольственную безопасность, необходимо, чтобы все элементы ресурсного потенциала эффективно использовались. В условиях современных мировых экономических тенденций наиболее оптимальным из возможных направлений развития является инновационный.

В целом инновационная деятельность предприятия – многоаспектное понятие. Рождение идеи, её технико-экономическое обоснование, создание исследовательских образцов, маркетинговые исследования, внедрение новаций в производство – всё это различные аспекты инновационной деятельности предприятия. Обобщив основные элементы научно-технического прогресса можно выделить следующие: наука, технологии, техника и производство. Следует подчеркнуть, что в данной цепочке («наука – технологии – техника – производство») движущей силой, обладающей импульсным характером, является наука. Именно с её помощью формируются инновационно мыслящие кадры, которые потом, развивая производство, содействуют использованию научных разработок [3, с. 114].

В Украине сформирован мощный научно-технический и кадровый потенциал, способные развязать современные составляющие – фундаментальные и прикладные научные проблемы развития сельскохозяйственного производства, его интеграции в мировую рыночную среду. Так, ни в одном (кроме России) государстве СНГ нет такого количества аграрных образовательных учреждений, как в Украине [2, с. 124]. При этом анализ отраслевой структуры учёных высшей квалификации Украины свидетельствует, что учёные высшей квалификации сельскохозяйственного направления составляют наименьшую часть среди общего количества – 4,6%. Однако, несмотря на определённое сокращение численности учёных в аграрном секторе и неудовлетворительное стимулирование их труда (уровень должностных окладов профессоров в Украине составляет 5-6 тыс. грн в месяц, тогда как в Европе – 7 тыс. евро), Украина до сих пор занимает одно из первых мест в Европе по доле учёных в рабочей силе.

Необходимо также среди прочих выделить проблемы в сфере финансирования науки в Украине. Например, для построения экономики знаний международными стратегиями, в частности Лиссабонской, предполагается финансирование науки в объёме не меньше 3% от ВВП. Объём бюджетного финансирования науки в Украине ниже законодательно установленных норм (1,7% ВВП) и составляет лишь 0,4-0,5% ВВП. Такая ситуация для Украины является угрожающей и может привести к потере инновационных перспектив [4, с. 4].

Не уменьшая роли науки, необходимо всё же отметить, что определяющим звеном внедрения инноваций является, несомненно, производство. Изучение многолетнего опыта свидетельствует, что накопление новых научных знаний малоэффективно, если они не преобразуются в новые технологические средства, новые прогрессивные ресурсосберегающие технологии, которые приобретают широкое практическое применение.

Інновації необхідно розробляти, впровадити в практику, однак на сьогодні для реалізації цього не вистачає реальних джерел і достатнього об'єму засобів їх фінансування. Це є причиною того, що Україна з відсталою технікою і технологією вже тривале час не може вийти на перспективні передові рубежі [5, с. 29]. Ю.Ф. Мельник і П.Т. Саблук відзначають, що: «Обезпеченість агропідприємств основними сільськогосподарськими машинами досягає лише половини розрахованої. Для оновлення технічної бази аграрного виробництва до рівня технологічної потреби необхідно інвестувати (за 10 – 12 років) більше 300 млрд грн, що в сучасних умовах сільськогосподарським товаропроизводителям не під силу» [4, с. 6]. Головним «інноваційним» напрямком вжиття засобів є придбання нової сільськогосподарської техніки, в інші ж інновації, такі як механізація і автоматизація робіт, впровадження нових технологій, енергозбереження, підвищення безпеки праці і навчання персоналу вкладається незначительна частка фінансових засобів.

В більшості економічно розвинутих країн одним з основних джерел фінансування інноваційних процесів є бюджетні засоби. К шкоді, в сучасних умовах бюджетного дефіциту фінансування інноваційного розвитку окремих галузей економіки України надзвичайно обмежено [6, с. 98]. В той же час, прийнято багато нормативно-правових актів і програм, що затверджують інноваційну модель розвитку економіки, серед яких – Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про основні принципи державної аграрної політики на період до 2015 року» (2005г.), Укази Президента України «Про заходи по забезпеченню формування і функціонування аграрного ринку» (2000 г.), «Про заходи щодо розвитку аграрного ринку» (2004 г.), «Комплексна програма підтримки розвитку українського села на період до 2015 року», Програма економічного і соціального розвитку України (2004-2015 гг.) і др.

Висновки і пропозиції. Незважаючи на розроблену об'ємну нормативно-правову базу державі необхідно приділяти значно більше уваги підтримці інноваційних процесів в галузі. При цьому необхідно враховувати значення аграрного виробництва в забезпеченні продовольственої безпеки країни і необхідності виходу на міжнародні ринки.

Таким чином, при наявності значного природного, наукового, освітнього і кадрового потенціалу для сучасного моменту в аграрному секторі економіки України характерно скорочення об'ємів інноваційної діяльності. По оцінці Міжнародного економічного форуму, Україна серед 131 країни світу займає 65 місце за інноваційними факторами збільшення конкурентоспроможності.

В сучасних економічних умовах переважаюча частка підприємств аграрної сфери використовує вільні фінансові ресурси для вирішення першочергових проблем, пов'язаних з уникненням краху виробничо-технологічного потенціалу, а не для впровадження новітніх досягнень. В свою чергу, несприятливий інноваційний клімат в аграрному секторі України є одним з визначальних факторів низького рівня його конкурентоспроможності, особливо в умовах вступу в ВТО.

Серед основних напрямків впливу на розвиток аграрного сектору і оновленню зв'язей між освітою, наукою і виробництвом, можна виділити наступні:

- формування ефективного механізму фінансування фундаментальних і найбільш важливих прикладних розробок за рахунок державного бюджету;
- державне регулювання цінової політики, впровадження пільгових кредитів, удосконалення механізму фінансового лізингу, створення сприятливих умов для широкого залучення вітчизняних і іноземних інвестицій;
- створення університетів дослідницького типу, інноваційних освітньо-науково-виробничих кластерів як форм територіально-галузевого партнерства;
- забезпечення стратегічного партнерства наукового і науково-педагогічного персоналу з підприємствами, організаціями, органами державної влади і самоуправління;
- законодавчо передбачити можливість створення при аграрних ВУЗах сільськогосподарських консультативних центрів і малих інноваційних підприємств;
- створення бізнес-інкубаторів на основі розвитку і підтримки молодіжних бізнес-проектів.

Література

1. Валентинов Д.Д. Забезпечити сталий розвиток вітчизняного АПК / Д.Д. Валентинов // Аграрний тиждень. Україна. – 2010. – № 14 (140). – С. 3.
2. Кулаєць М.М. Післядипломна освіта у забезпеченні АПК висококваліфікованими кадрами / М.М.Кулаєць, М.Ф. Бабенко // Економіка АПК. – 2010. – № 9. – С. 121.
3. Кулаєць М.М. Інноваційна діяльність в агропромисловому виробництві України / М.М.Кулаєць, М.М. Лучник // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – С. 113.
4. Саблук П.Т. Концептуальні аспекти модернізації аграрного виробництва та розвитку сільських територій в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. – № 8. – С. 3.

5. Ткаченко В.Г. Аграрная реформа в Украине: результаты, проблемы, перспективы завершения. Монография / Под общ. ред. профессора В.Г. Ткаченко и профессора В.И. Богачёва. – Луганск: «Книжковий світ», 2006. – 228 с.

6. Шибанін В.С. Освіта та наука як рушійні фактори інноваційного розвитку аграрної сфери України / В.С.Шибанін // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – С. 94.

Надійшла 02.10.2010

УДК 338.242-05:339.9.012:316.723:811.111

T. D. ZHOLOBOVA
Khmelnytsky National University

INTERDEPENDENCE OF INTERNATIONAL ECONOMIC SYSTEMS AND INTERACTION OF CULTURAL DIFFERENCES IN THE PERIOD OF GLOBALIZATION

Analysis of economic processes, interaction of cultures and local environment forecasts a more detailed study of each step in international development and culture. The interaction between market system and the system of government management, guiding principles of the U.S. economy and role of government in economic regulation are of major importance. Government performs a number of economic roles that private markets cannot provide and offers some services that are of the best interests to the public and well designed marketing strategy for entry into foreign market may bring success even to local production facility.

У статті проаналізовано економічні процеси, взаємодія культурного оточення країн та запропоновані способи більш детального вивчення міжнародного економічного розвитку. Розглянуто взаємодію між ринковою системою та системою державного управління, а також визначено головні принципи організації та функціонування американських корпорацій. У статті підкреслено необхідність спланованої маркетингової стратегії щодо участі у міжнародних економічних системах.

Key words: interdependent, market prices, private business, entrepreneur, cultural discrepancy, multinational activity, system of cultural values.

International economic systems, increased globalization of markets turn our world into one large interdependent market system in which people, goods, technologies, money and ideas migrate. International business is of great importance in most countries and that importance continues to grow. Economic theories of Western education and practices of management are spreading around the world. Business schools often teach American economic theories and practices as well as the fundamental disciplines of marketing, management, finance, supply. But different countries with various cultures decide differently and have different expectations about economic problems, and how economic decisions should be made and implemented. Even in the epoch of globalization integrated American and Western management approach to economic processes does not fit well for all countries worldwide.

Through most of the 20th century, U.S. citizens also enjoyed the highest material standards of living in the world. Some nations have higher per capita (per person) incomes than the United States. However, these comparisons are based on international exchange rates, which set the value of a country's currency based on a narrow range of goods and services traded between nations. Most economists agree that the United States has a higher per capita income based on the total value of goods and services that households consume. American prosperity has attracted worldwide attention and imitation. There are several key reasons why the U.S. economy has been so successful and other reasons why, in the 21st century, it is possible that some other industrialized nations will surpass the U.S. standard of living. It is generally known that the United States has a market economy in which individual producers and consumers determine the kinds of goods and services produced and the prices of those products. The most basic economic institution in market economies is the system of markets in which goods and services are bought and sold. That is where consumers buy most of the food, clothing, and shelter they use, and any number of things that they simply want to have or that they enjoy doing. Private businesses make and sell most of those goods and services. These markets work by bringing together buyers and sellers who establish market prices and output levels for thousands of different goods and services. A guiding principle of the U.S. economy has been that individuals own the goods and services they make for themselves or purchase to consume. Individuals and private businesses also control the factors of production. They own buildings and equipment, and are free to hire workers, and acquire things that businesses use to produce goods and services. Individuals also own the businesses that are established in the United States. In other economic systems, some or all of the factors of production are owned communally or by the government.

Economic system refers to the laws and institutions in a nation that determine who owns economic resources, how people buy and sell those resources, and how the production process makes use of resources in providing goods and services. The U.S. economy is made up of individual people, business and labour organizations, and social institutions. People have many different economic roles – they function as consumers, workers, savers, and investors. In the United States, people also vote on public policies and for the political leaders who set policies that have major economic effects. Some of the most important organizations in the U.S. economy